

2026-06-23

Länsstyrelsen Skåne
Avdelningen för Natur och vatten
205 15 Malmö

Förslag på bildande av naturreservatet Kungsmarken i Lunds kommun
diarienummer, 38792-2024

Lunds Naturskyddsförening, LNF, säger ja till beslut om nytt reservat med tillhörande skötselplan under förutsättning att nedanstående synpunkter inarbetas i beslutet.

Inledning

Kungsmarken har fortfarande en mycket artrik kärlväxtflora, men många arter har tyvärr försvunnit eller minskat kraftigt i antal plantor. Om inget radikalt görs kommer utdöendet att fortsätta. Därför är det viktigt att klarlägga orsakerna till den negativa utvecklingen. Detta arbete kan även inbegripa tester av olika slag och blir därför inte klart inom den närmaste tiden.

LNF noterar att markerna generellt blivit torrare. Det finns allt färre vattenförande diken och vattensamlingar i betesmarken. På golfbanan kunde man för många år sedan efter regn bli ganska blöt om fötterna, men nu är det mycket sällsynt, även i den östra slänten mot Glomsbäcken. De prioriteringar av olika skötselåtgärder som nämns i skötselplanen måste förtydligas och mängden tvingande åtgärder utökas. Dessa bör för tydlighets skull samlas i tabellen i kapitel 10.

Kungsmarken är sedan gammalt känt för att hysa ett stort antal mossor inkl. flera arter som är sällsynta i åtminstone södra Skåne. Området tillhör de artrikaste i Skåne. Det är viktigt att man vid planering av skötseln inte missgynnar mossorna.

Syften med reservatet

De i skötselplanen föreslagna åtgärderna räcker inte för att gynnsam ekologisk status ska uppnås eftersom nästan inga tvingande åtgärder ingår. Skötselplanen får inte ställa så låga krav att länsstyrelsen, om man får mer skötselpengar, kan konstatera att man redan genomfört de åtgärder som planerats.

Punktlistan över syften i kapitel 1 behöver kompletteras med bekämpning av invasiva främmande och inhemska arter samt minskning av näringsämnestillförseln, främst kväveinnehållande ämnen. Detta behövs för att beslutet ska visa hur viktigt det är att dessa problem tas på allvar.

Näringstillförsel

En viktig orsak till kärlväxtfloras tillbakagång är den fortsatt ökade näringstillförseln till markerna i reservatet, främst golfbanan. LNF har sedan decennier sett hur mängden skördat hö på golfbanans område hela tiden ökat från att varit obetydlig för tjugo år sedan till att årligen omfatta hundratals balar numera. Klippning av utslagsplatser och greener bidrar inte till hömängden eftersom gräsklipppet är sönderhackat. Enligt en visning på plats beror hömängden på att nitratrikt vatten pumpas ut i ledningar från pumpstationen vid Glomsjön. Ledningsnätet har ökat i omfattning under åren och omfattar nu stora delar av golfbaneområdet. Följden har blivit allt större och tätare gräsytor där blommande och lågvuxna kärlväxter har allt svårare att överleva, vilket LNF har sett under åren, senast under juni 2026. Därför måste gödsling på golfbanan förbjudas i beslutet.

En orsak till näringsspridning är att allt avslaget gräs inte samlas upp inom en vecka efter att det är avslaget. Det måste förtydligas i skötselplanen. Vissa redskap, t.ex. gräsklippare, sprider gräsklipppet så att det är svårt att samla upp. Det borde finnas maskiner av gammal typ som samlar upp gräset i en behållare baktill. Med hjälp av sådana kan man samla upp mer gräs från t.ex. greener och längs fairways.

En motvikt är det efterbete som pågår och som LNF ser positivt på. Detta bör skrivas in som ett krav i skötselplanen.

Skötsel

Över hela golfbaneområdet är det viktigt att skötseln utförs så att gräsens dominans bryts. De allt mildare vintrarna innebär att gräsen får ett försprång framför andra växter redan tidigt på året. Därför får enbart sen slätter inte bli den enda skötselmetoden. Avskräckande exempel i sen tid finns på Maskängen. Där har nästan samtliga blomväxter minskat kraftigt pga. gräsens dominans och den sena slättern.

Ibland kan senare slätter accepteras för att ge höstblommande arter, samt fåglar och insekter som förökar sig sent på året en möjlighet till långsiktig överlevnad. Tillåten tid för slätter måste anges i skötselplanen.

LNF noterar att många av de råd som Artdatabanken ger har följts i varierande omfattning. LNF önskar att skötselplanen blir tydligare om, när och hur ofta dessa råd ska följas.

På senare tid har täta och höga gräsruddar etablerat sig nära utslagsplatser öster om Glomsbäcken. Dessa är mycket negativa och måste avlägsnas så snart som möjligt. Det är svårt att tro att de kan uppkomma så snabbt och bli så täta om inte marken är gödslad, t.ex. genom läckage från aktiv gödsling.

Mossorna växer i regel på fuktig och skuggad mark, särskilt ovanpå och på sidan av fuktiga tuvor, förutom de få arter som klarar av att växa på solbelysta stenar. Vissa arter växer nästan bara på vågräta grenar. Därför får inte buskage omvandlas till parklikande planteringar. Detta är också negativt för vissa insekter, lavar och för fåglar som behöver insynsskyddade bon..

LNF förvånas över att det finns så få skötselåtgärder som årligen ska genomföras på golfbanans område. Det riskerar att försämra överlevnaden för kärlväxterna och de arter som lever av dem. Skötseln och dess effekter behöver dokumenteras på ett systematiskt sätt. Det är inte minst viktigt inför kommande personalbyten. Det är bra om en sådan dokumentation görs tillgänglig för en intresserad allmänhet.

Uttorkning

Betesmarkerna har under flera år blivit allt torrare. Försök har gjorts med att gräva mindre dammar och lägga in lokala terrasser i diken. Ur vattensynpunkt är detta bra, men det är viktigt att dammar och terrasser placeras så att populationer av hotade och fridlysta kärlväxter inte drabbas. Detsamma gäller när diken läggs igen.

Friluftsliv

Länsstyrelsen konstaterar att det finns ”goda förutsättningar att utveckla detta i samklang med den verksamhet som bedrivs i området”. Det finns starka önskemål från många friluftsmänniskor som vill cykla var som helst. Under arbetet med den senaste översiktsplanen för Lunds kommun fanns det politiska partier som ville anlägga fler cykelstigar från Utmarksvägen österut fram till den västra reservatsgränsen.

Det är viktigt att länsstyrelsen står fast vid att de cykelvägar som finns på reservatskartan är de enda där trafik med cyklar och cykelliknande fordon får förekomma. Det är också viktigt att ny bebyggelse inte tillåts öster om Utmarksvägen som ett förebyggande skydd för den biologiska mångfald som reservatet ska skydda.

Saknad information i skötselplanen

Som vanligt tvingas LNF konstatera att inventeringsuppgifter från projekt Skånes Flora saknas i dokument från länsstyrelsen, fastän myndigheten sponsrat projektet, fått uppdaterade fynduppgifter årligen och att alla fynd sedan många år finns på Artportalen. Artportalen nämns bland källorna i kap. 12, men sökningen har begränsats till åren 2010 - januari 2025, dvs. minst fem år efter att projektet avslutades. Man kan inte förvänta sig att tillfälliga besökare kan genomföra genomgripande inventeringar. När det gäller Kungsmarken utgör de undersökningar som Lunds Botaniska Förening genomfört de senaste åren ett unikt undantag.

LNF saknar en strukturerad plan för hur alla hotade och fridlysta arter som finns i reservatet ska kunna överleva på lång sikt. I planen lyfts bara tre arter fram. Om en sådan plan hade funnits och följts hade inte grävningen i början av juni 2026 i högortsängen mellan klubbhuset och Glomsbäcken blivit av. Det är stor risk för att en hotad växt, kärnåva, och en annan i Skåne sällsynt art,

kärrvial, försvunnit från Kungsmarken, både pga. den skada som uppstod vid grävningen och den avvattning som blev följden. Lunds Botaniska Förening och LNF har flera medlemmar som följer floran på Kungsmarken i detalj. För att undvika att hotade växter kommer till skada föreslår vi att reservatsföreskrifterna föreskriver att länsstyrelsen och golfklubben, vid alla sorters markarbeten och ändringar av skötsel, i god tid rådgör med Lunds Botaniska Förening och LNF.

LNF saknar en trovärdig förklaring till de ökade hömängderna och de täta, höga gräsuppslagen på östra sidan av Glomsbäcken. En undersökning måste genomföras och relevanta åtgärder vidtas utan dröjsmål.

LNF saknar en tydlig uppdelning av ansvaret för skötseln mellan staten och golfbanan. Ansvaret ska omfatta de åtgärder som måste genomföras, inte bara sådana som ev. blir prioriterade när förutsättningarna är de rätta.

LNF saknar information om hur miljöbalkens hänsynsregler efterföljs, t.ex. kunskapskravet och försiktighetsprincipen, även om de inte är tvingande. Tydligare information bör lämnas om hur man juridiskt hanterar de vatten- och elledningarna som på senare tid lagts ut i olika delar av reservatet.

Texten bör kompletteras med att den östra betesmarken under våren är en viktig rastlokal för många långflyttande fåglar. Enligt Artportalen har bl.a. dvärgbeckasin, ljunpipare, ringtrast och småspov setts där. Antalet rapporter verkar ha minskat på senare tid då många skådare valt att prioritera andra lokaler.

LNF saknar information och regler för förvaring av höbalar. Nu finns det ett stort lager i reservatets sydöstra del och mindre lager på andra platser. LNF hittar ingen information om hur länge lagren får finnas, hur stora de får vara, hur nedbrytningen av höet påverkar omgivningen, inkl. näringsinnehållet i det vatten som rinner därifrån. Det är viktigt att alla källor till näringstillförsel kartläggs så att rätt åtgärder kan vidtas så att Kävlingeån kan uppnå god ekologisk status. Golfbanan och Glomsbäcken tillhör källorna.

När det gäller vattenhållet i nordost är förhållandena fel beskrivna. Under lång tid var hålet öppet för bete, vilket gav en välbetad strand med flera hotade lågvuxna kärlväxtarter. Vid byte av djurhållare krävde den nye att hålet skulle stänglas in eftersom han trodde att djuren skulle kunna skadas. Tyvärr gav länsstyrelsen med sig, vilket medförde att hålet växte igen. Ganska snart täcktes det av en minst halvmeter tjock förna som inga små växter kunde överleva i eller under. Dessa växter har inte återkommit fastän stängslet och förnan är borta sedan länge.

På övningsbanan väster om p-platsen och närmast Hardebergaspåret har golfklubben under åren fyllt igen minst en våtmark och planat ut markytan. Det har gjort marken mycket torrare och radikalt minskat mängden vatten som kan rinna neråt till Maskängens naturreservat. Den biologiska mångfald som fanns där har minskat påtagligt. Vid LNFs besök 2022-11-15, dvs. under den blötaste årstiden, kunde endast ett exemplar av spjutmossa hittas. Arten finns normalt överallt där det finns en tendens till fuktiga förhållanden.

Skyltning och kartor

Länsstyrelsens skyltning måste vara sakligt korrekt. På den skylt som finns vid infarten till reservatet står "Vill du se orkidéer kan du besöka den lilla fuktängen Maskängen som ligger precis söder om golfbanan." Där finns det normalt bara en orkidéart medan det på resten av Kungsmarken finns cirka tio, dock i låga antal. På de tre skyltar längs reservatets södra sida som LNF har kollat, saknas markeringen "Här är du" på själva kartan.

Det yttre vandringsspåret från den ostliga entrén och österut saknas också på kartan. Spåret går mellan två rader av träd och buskar vilka har ett dike på varsin sida, det ena med höbalar i. LNF har inte hittat någon förstöringsbar karta som visar dessa detaljer. Det saknas också markeringar i terrängen för var den yttre reservatsgränsen går. Det är en viktig förutsättning för att olika artinventeringar ska bli rätt.

Avslutning

Leif Runeson är LNFs kontaktperson. Han har för Lunds Botaniska Förenings räkning inventerat kärlväxter på hela Kungsmarken utom det nordvästra hörnet samt mossor på hela Kungsmarken. Mossinventeringen är inte klar. Bl.a. därför har han besökt Kungsmarken minst en gång om året i cirka 30 år, mycket oftare när inventeringarna var som mest intensiva.

Undertecknande

Leif Runeson

Dokumentet matades in på länsstyrelsen hemsida och saknar därför underskrift.